

**Programa școlară
pentru disciplina**

LIMBA ȘI LITERATURA MATERNĂ UCRAINEANĂ

clasele a IX-a

**pentru școlile, clasele sau grupele cu elevi aparținând
minorității naționale ucrainene care studiază în limba română**

Trunchi comun

pentru toate filierele, profilurile și specializările

NOTĂ DE PREZENTARE

Programa școlară pentru disciplina *Limba și literatura ucraineană maternă* pentru elevii care frecventează școli/clase cu predare în limba română este elaborată în conformitate cu *Legea educației 198/2023, cu documentele curriculare de referință aflate în vigoare, Planul-cadru de învățământ* și reflectă o nouă abordare a predării și învățării limbii ucrainene în situațiile în care elevul studiază această disciplină ca limbă maternă într-un context educațional majoritar românesc. Studiul se realizează cu o alocare de **4 ore** pe săptămână.

Studiul disciplinei *Limba și literatura ucraineană maternă* în școlile și clasele cu predare în limba română are ca *scop principal* formarea și dezvoltarea competenței de comunicare în limba maternă, consolidarea identității lingvistice și culturale a elevilor aparținând comunității ucrainene, precum și promovarea dialogului intercultural și a respectului pentru diversitatea etnică și lingvistică din România.

Un obiectiv esențial al predării limbii și culturii ucrainene, conform prezentului curriculum, îl reprezintă revitalizarea și valorificarea limbii materne, formarea unor tineri care doresc să comunice în limba ucraineană și o pot utiliza eficient în contexte variate de comunicare. În consecință, programa promovează o abordare funcțional-comunicativă a limbii, înlocuind accentul exclusiv pe structurile lingvistice cu dezvoltarea competenței de comunicare ca obiectiv central al învățării.

Învățarea bazată pe comunicare presupune dezvoltarea simultană a abilităților productive (vorbitură, scriere) și receptive (ascultare, citire), având la bază utilizarea limbii materne ca mijloc de comunicare autentică. În cadrul procesului didactic se urmărește crearea unor situații reale de comunicare, în care elevii să-și exerseze capacitatea de exprimare, înțelegere și reacție spontană, adaptată la context.

Demersul didactic se bazează pe abordarea contrastivă, pornind de la cunoașterea limbii române, fapt ce facilitează învățarea și conștientizarea diferențelor și asemănarilor între cele două sisteme lingvistice. Programa prevede familiarizarea treptată a elevilor cu o varietate de situații de comunicare orală și scrisă, prin lectură și interpretarea de texte literare și nonliterare, în vederea dezvoltării competențelor de comunicare și a sensibilității culturale.

În consecință, *principiile care fundamentează această programă* sunt:

- dezvoltarea capacității de a utiliza limba ucraineană în contexte autentice de comunicare;
- aplicarea unei abordări funcționale și comunicative a limbii;
- formarea unei exprimări orale și scrise clare, corecte și expresive;
- selecția unor conținuturi adaptate vârstei și intereselor elevilor.
- Recomandări pentru aplicarea curriculumului și evaluarea elevilor

Nivelul de cunoaștere a limbii ucrainene este stabilit prin *evaluări inițiale*, în baza cărora pot fi organizate grupe sau clase omogene din punct de vedere lingvistic. În situațiile în care organizarea pe niveluri nu este posibilă, se recomandă aplicarea metodelor de învățare diferențiată, care să permită valorificarea potențialului fiecărui elev. Planificarea individuală (planificarea calendaristică, proiectarea unităților de învățare, elaborarea instrumentelor de evaluare continuă și sumativă) trebuie să respecte cerințele curriculare privind competențele vizate și conținuturile aferente. Ordinea parcurgerii competențelor și conținuturilor poate fi adaptată de profesor, cu condiția ca până la finalul nivelului să fie atinse toate cerințele curriculare.

Pentru eficientizarea procesului de predare-învățare, profesorii vor ține cont de următoarele **recomandări**:

- utilizarea metodelor interactive și centrate pe elev, care stimulează implicarea activă și comunicarea autentică;
- selectarea temelor pentru acasă astfel încât timpul necesar rezolvării lor să fie proporțional cu activitățile similare din clasă;
- elaborarea instrumentelor de evaluare în concordanță strictă cu obiectivele și conținuturile programei.

Structura programei de Limba și literatura ucraineană maternă (clasa a IX-a) pentru elevii care frecventează clasele cu predare în limba română:

1. *Notă de prezentare.*
2. *Competențe generale.*
3. *Competențe specifice.*
4. *Domenii de conținut și conținuturi ale învățării.*
5. *Standarde curriculare de învățare.*
6. *Standarde naționale de evaluare..*
7. *Sugestii metodologice .*
8. *Referințe bibliografice*

COMPETENȚE GENERALE (CG)

CG1	Receptarea mesajului oral și scris în diferite situații de comunicare.
CG2	Utilizarea corectă și conștientă a limbii materne în contexte funcționale și culturale.
CG3	Interacțiunea orală și scrisă în contexte cotidiene, școlare și culturale.
CG4	Aplicarea corectă și funcțională a regulilor limbii, folosind un vocabular adecvat și structuri variate.

COMPETENȚE SPECIFICE (CS)
ȘI
EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - Receptarea mesajului oral și scris în diferite situații de comunicare.

Clasa a IX-a
<p>CS 1.1. Analizarea ideilor, structurii și mijloacelor lingvistico-stilistice ale textelor pentru a modela propria scriere.</p> <p>Trunchiul comun (TC)</p> <ul style="list-style-type: none"> – recunoașterea scopului comunicării, a tipului de text și a intenției emițătorului; – identificarea structurilor comune și a diferențelor dintre două texte (informativ, narativ, argumentativ) și a cadrului comunicativ; – formularea ideilor principale și diferențierea detaliilor; – stabilirea legăturilor logice (succesiune, cauză–efect, opoziție); – exprimarea unei concluzii sintetice asupra mesajului receptat. <p>Activități de aprofundare/ profil (CS)</p> <ul style="list-style-type: none"> – participarea la exerciții de ascultare reflexivă („ce ai înțeles?”, „ce emoții transmite?”). – analizarea situațiilor de comunicare în care ascultarea activă contribuie la cooperare și înțelegere.
<p>CS 1.2. Selectarea informațiilor relevante și structurarea lor în funcție de scopul comunicării.</p> <p>Trunchiul comun (TC)</p> <ul style="list-style-type: none"> – extragerea informațiilor semnificative pentru rezumat, fișă sau prezentare; – organizarea informațiilor în tabele, diagrame și hărți conceptuale; – selectarea citatelor și argumentelor utile din surse diferite (text, imagine, audio-video); – compararea informațiilor din mai multe surse și structurarea lor într-un plan logic. <p>Activități de aprofundare/ profil (CS)</p> <ul style="list-style-type: none"> – ordonarea fragmentelor dezorganizate ale unui text pentru refacerea logicii narative. – evaluarea coerenței unui text propriu sau al colegilor, pe baza criteriilor convenite în grup.
<p>CS 1.3. Recunoașterea elementelor de coeziune, a intenției comunicative și a atitudinii autorului.</p> <p>Trunchiul comun (TC)</p> <ul style="list-style-type: none"> – identificarea conectorilor, pronomelor anaforice, repetițiilor, sinonimelor și marcatorilor temporali; – analiza tonului și a atitudinii autorului; – observarea mijloacelor lingvistice care susțin intenția de comunicare (informare, convingere, critică, ironie); – compararea modului în care autori diferiți exprimă idei sau emoții similare; – redactarea unei scurte analize privind relația dintre limbaj și efectul asupra receptorului. <p>Activități de aprofundare/ profil (CS)</p> <ul style="list-style-type: none"> – analizarea felului în care descrierea contribuie la construirea atmosferei în text. – explicarea rolului dialogului în dinamizarea acțiunii.
<p>CS 1.4. Analizarea mesajelor media (audio, video, digitale) pentru a înțelege scopul, tonul și impactul acestora.</p> <p>Trunchiul comun (TC)</p> <ul style="list-style-type: none"> – identificarea scopului și tipului de mesaj (informativ, persuasiv, educativ, publicitar); – observarea mijloacelor vizuale și sonore care susțin sensul; – evaluarea credibilității sursei și a intenției emițătorului; – compararea unui text scris cu versiunea sa multimedia; – argumentarea opiniei personale privind impactul emoțional și social al mesajului. <p>Activități de aprofundare/ profil (CS)</p> <ul style="list-style-type: none"> – analizarea exemplelor de greșeli pragmatice și propunerea modalităților de corectare.

CG 2 -Utilizarea corectă și conștientă a limbii materne în contexte funcționale și culturale.

Programa școlară pentru disciplina Limba și literatura ucraineană maternă – clasa a IX-a, trunchi comun (TC)/curriculum de aprofundare pentru toate filierele, profilurile și specializările.

Clasa a IX-a
CS 2.1. Formularea de enunțuri clare și corecte, adaptate contextului și interlocutorului.
<p>Trunchiul comun (TC)</p> <ul style="list-style-type: none"> – identificarea și aplicarea corectă a structurilor gramaticale și a vocabularului adecvat contextului; – formularea de mesaje clare și coerente, cu respectarea convențiilor de politețe și adaptarea la interlocutor; – utilizarea unui limbaj adecvat în funcție de vârstă, statut, rol și situație; – exprimarea emoțiilor și opiniilor prin mijloace lingvistice și nonverbale adecvate contextului social și cultural; – reformularea ideilor pentru asigurarea înțelegerii corecte a mesajului transmis. <p>Activități de aprofundare/ profil (CS)</p> <ul style="list-style-type: none"> – identificarea formulelor de adresare și politețe din texte orale autentice (interviuri, reportaje, emisiuni). – elaborarea unor dialoguri scurte care respectă regulile de etichetă lingvistică ucraineană. – participarea la jocuri de rol („la bibliotecă”, „la primărie”, „în excursie”) pentru exersarea limbajului adecvat contextului. – exersarea exprimării emoțiilor și atitudinilor prin ton și vocabular adecvat (exerciții de dicție, intonație).
CS 2.2. Redactarea de texte funcționale, descriptive, narative, argumentative și reflexive.
<p>Trunchiul comun (TC)</p> <ul style="list-style-type: none"> – aplicarea etapelor procesului de scriere (planificare, redactare, revizuire); – redactarea textelor uzuale (scrisoare, mesaj, anunț, articol, postare informativă); – elaborarea de compuneri narative și descriptive cu structură clară și logică; – scrierea de texte argumentative simple, cu idei susținute prin exemple și justificări; – valorificarea experienței personale și a lecturilor în redactarea textelor reflexive. <p>Activități de aprofundare/ profil (CS)</p> <ul style="list-style-type: none"> – crearea de texte proprii scurte, cu structură clară și adaptată scopului comunicării. – participarea la activități de peer-review, pentru îmbunătățirea textelor prin feedback colegial. – completarea exercițiilor de punctuație contextualizate, pentru exersarea regulilor în situații reale de comunicare.
CS 2.3. Exprimarea creativă și expresivă în texte narative și reflexive.
<p>Trunchiul comun (TC)</p> <ul style="list-style-type: none"> – identificarea și folosirea figurilor de stil potrivite scopului comunicării; – adaptarea tonului, ritmului și vocabularului la publicul și mesajul vizat; – exprimarea originală a trăirilor și atitudinilor prin combinații narative și descriptive; – utilizarea expresivă a limbii în contexte creative (poezie, jurnal, monolog interior, text liber). <p>Activități de aprofundare/ profil (CS)</p> <ul style="list-style-type: none"> – crearea unor texte imaginative scurte (poeme, monologuri, scrisori creative) care valorifică expresivitatea limbajului. – experimentarea tonurilor diferite în redactare (informativ, descriptiv, afectiv, ironic) pentru a evidenția varietatea expresivă. – analiza unor fragmente literare ca model de expresivitate și transferul trăsăturilor identificate în redactările proprii.
CS 2.4. Utilizarea resurselor diverse (dicționare, surse online, materiale media) pentru îmbogățirea și perfecționarea propriile texte.
<p>Trunchiul comun (TC)</p> <ul style="list-style-type: none"> – identificarea și selectarea surselor variate de informații (dicționare, platforme online, materiale media) adecvate scopului comunicativ; – aplicarea informațiilor preluate din surse diferite pentru îmbogățirea și clarificarea textelor proprii; – redarea și parafrizarea conținuturilor preluate, cu menționarea sursei; – elaborarea unui text informativ scurt, bazat pe informații din surse media, cu respectarea normelor lingvistice și a coerenței mesajului. <p>Activități de aprofundare/ profil (CS)</p> <ul style="list-style-type: none"> – selectarea informațiilor din două surse diferite (dicționar + articol scurt) pentru completarea și clarificarea unui paragraf propriu. – parafrizarea unui fragment informativ preluat dintr-o sursă media, cu menționarea sursei.

CG 3 - Interacțiunea orală și scrisă în contexte cotidiene, școlare și culturale.

Clasa a IX-a
CS 3.1. Participarea activă la conversații, dezbateri, interviuri și proiecte colaborative.
Trunchiul comun (TC) <ul style="list-style-type: none">– recunoașterea regulilor de bază ale conversației și a formulelor de adresare adecvate în diverse contexte;– explicarea rolului regulilor conversației și al formulelor de adresare în eficiența dialogului;– implicarea activă în dialoguri tematice, cu respectarea normelor conversației și a adresării adecvate contextului;– ascultarea activă și formularea punctelor de vedere în cadrul dialogului, cu identificarea relațiilor dintre idei și argumente;– colaborarea eficientă în realizarea unor sarcini comune (proiecte, prezentări, interviuri) și formularea de concluzii colective sau decizii;– evaluarea procesului de colaborare și a modului în care au fost respectate regulile de comunicare. Activități de aprofundare/ profil (CS) <ul style="list-style-type: none">– participarea la o discuție ghidată despre un text literar sau nonliterar, cu formularea clară a propriilor opinii și respectarea regulilor conversației (adresare, ton, rândul la cuvânt).– realizarea în grup a unui scurt dialog sau mini-scenetă, în care elevii aplică formule de adresare adecvate și colaborează pentru transmiterea unui mesaj coerent.
CS 3.2. Ascultarea activă și formularea de răspunsuri, întrebări, clarificări și reformulări.
Trunchiul comun (TC) <ul style="list-style-type: none">– identificarea întrebărilor necesare pentru clarificarea unui mesaj și a expresiilor de gestionare a conversației (introducere, reluare, încheiere);– explicarea rolului întrebărilor pentru clarificare și al reformulării în îmbunătățirea comunicării;– utilizarea întrebărilor de clarificare și a reformulării ideilor interlocutorului pentru menținerea unui dialog fluent;– oferirea de feedback constructiv, cu aprecierea modului în care răspunsurile contribuie la o comunicare cooperantă;– formularea de răspunsuri argumentate, în ton cooperant, cu utilizarea strategiilor de gestionare a conversației (introducere, reluare, încheiere);– evaluarea procesului de comunicare, cu identificarea punctelor forte și a aspectelor de îmbunătățit în gestionarea conversației și a feedback-ului. Activități de aprofundare/ profil (CS) <ul style="list-style-type: none">– înregistrarea unei conversații și analizarea modului propriu de exprimare și ascultare.– primirea feedback-ului constructiv de la colegi și profesor asupra unei intervenții orale.– reflecția în jurnalul lingvistic personal asupra progreselor în ascultare și vorbire.
CS 3.3. Formularea punctelor de vedere, a acordului sau dezacordului, în mod argumentat și adaptat situației de comunicare.
Trunchiul comun (TC) <ul style="list-style-type: none">– identificarea formulărilor și structurilor pentru exprimarea opiniilor, acordului și dezacordului, precum și a conectorilor logici și a tranzițiilor;– explicarea rolului argumentelor și contraargumentelor echilibrate în construcția unui discurs coerent și logic;– utilizarea unui ton respectuos și constructiv în formularea opiniilor și argumentelor, susținute prin exemple relevante;– analiza argumentelor și contraargumentelor, cu evidențierea relațiilor logice dintre ele;– formularea și susținerea unui punct de vedere sau a unei concluzii, cu utilizarea de exemple clare și conectori logici;– evaluarea structurii unui discurs sau argument, cu aprecierea echilibrului între argumente și contraargumente și a relevanței exemplelor. Activități de aprofundare/ profil (CS) <ul style="list-style-type: none">– analiza modalităților de exprimare a acordului și dezacordului în conversațiile autentice.– propunerea regulilor pentru o comunicare eficientă și respectuoasă în clasă și în comunitate.– reacționarea constructivă la situațiile de discriminare sau prejudecată în mediul școlar.
CS 3.4. Adaptarea limbajului la diferite registre (formal, colocvial, academic, media).

Clasa a IX-a
Trunchiul comun (TC)
<ul style="list-style-type: none"> – alegerea limbajului adecvat scopului comunicativ și interlocutorului, pentru transmiterea clară și coerentă a mesajului; – identificarea și diferențierea stilurilor de comunicare (formal, colocvial, academic) în funcție de context; – ajustarea limbajului și a tonului la mediul educațional, profesional sau digital; – aplicarea regulilor de etichetă și de comunicare responsabilă în mediul online; – integrarea elementelor culturale și interculturale în exprimarea orală și scrisă.
Activități de aprofundare/ profil (CS)
<ul style="list-style-type: none"> – adaptarea unui text scris (anunț, invitație, mesaj) pentru prezentare orală, în funcție de publicul țintă. – realizarea prezentărilor orale cu sprijin vizual (diapozitive, fișe, imagini) pentru susținerea ideilor proprii.

CG 4 - Aplicarea corectă și funcțională a regulilor limbii, folosind un vocabular adecvat și structuri variate.

Clasa a IX-a
CS 4.1. Aplicarea corectă a normelor gramaticale, ortografice și de punctuație în contexte orale și scrise. ⁽¹¹⁾
Trunchiul comun (TC)
<ul style="list-style-type: none"> – aplicarea corectă a regulilor de ortografie și punctuație în toate textele; – utilizarea corectă a structurilor gramaticale, incluzând acordurile și timpurile verbale; – respectarea regulilor de scriere privind formatarea și punctuația; – identificarea și corectarea greșelilor frecvente de scriere; – explicarea normelor gramaticale și de punctuație prin exemple clare.
Activități de aprofundare/ profil (CS)
<ul style="list-style-type: none"> – elaborarea fișelor de recapitulare a regulilor ortografice și de punctuație. – exersarea aplicării regulilor ortografice prin dictări tematice sau exerciții interactive digitale.
CS 4.2. Identificarea și explicarea structurilor lingvistice și a valorii expresive a acestora.
Trunchiul comun (TC)
<ul style="list-style-type: none"> – identificarea categoriilor gramaticale și a structurii sintactice a propozițiilor; – explicarea modului în care elementele gramaticale contribuie la claritatea și semnificația propoziției; – analizarea efectului stilistic al diferitelor structuri gramaticale în texte; – identificarea variațiilor de vocabular și a modului în care acestea susțin intenția comunicativă; – corelarea structurii gramaticale și lexicale cu mesajul și efectul estetic al textului.
Activități de aprofundare/ profil (CS)
<ul style="list-style-type: none"> – interpretarea valorii expresive a formelor verbale în textele poetice sau narative și a adjectivelor în textele descriptive.
CS 4.3. Utilizarea conștientă, corectă și expresivă a resurselor lingvistice în producerea și revizuirea mesajelor orale și scrise.
Trunchiul comun (TC)
<ul style="list-style-type: none"> – selectarea cuvintelor și a structurilor care asigură un mesaj clar, coerent și cu impact; – utilizarea expresiilor idiomatice, a sinonimelor și a neologismelor într-un mod adecvat; – respectarea normelor gramaticale și stilistice pentru menținerea preciziei și corectitudinii textelor orale și scrise; – corectarea și îmbunătățirea textelor pe baza feedback-ului primit; – evaluarea progresului în abilitățile lingvistice și stilistice, cu identificarea punctelor forte și a aspectelor ce necesită îmbunătățiri.
Activități de aprofundare/ profil (CS)
<ul style="list-style-type: none"> – participarea la jocuri lingvistice de tip „dicționar viu” sau „laborator de expresivitate”, pentru explorarea creativă a vocabularului. – identificarea cuvintelor noi în texte literare și nonliterare și explicarea sensului lor pe baza contextului. – transformarea propozițiilor prin înlocuirea unor cuvinte obișnuite cu termeni expresivi, pentru a îmbogăți stilul personal.
CS 4.4. Interpretarea și valorificarea elementelor culturale și interculturale în contexte literare, sociale și creative.
Trunchiul comun (TC)
<ul style="list-style-type: none"> – recunoașterea și analizarea valorilor reflectate în texte literare și nonliterare, legate de aspecte culturale, morale și sociale;

Clasa a IX-a

- *compararea tematicii și motivelor culturale din literatura ucraineană cu cele din literatura română sau europeană;*
- *crearea de texte și proiecte care reflectă și promovează identitatea culturală și diversitatea;*
- *folosirea limbajului și a formelor de expresie culturală pentru a manifesta respectul față de alte culturi și pentru a susține cooperarea interculturală*

Activități de aprofundare/ profil (CS)

- *analizarea semnificației simbolurilor și motivelor tradiționale din folclorul ucrainean (de ex. рушник, калина, хата).*
- *realizarea unei prezentări multimedia despre o personalitate sau un simbol cultural ucrainean (scriitor, pictor, sărbătoare).*
- *compararea unui cântec sau colind ucrainean cu unul românesc, identificând teme comune și diferențele culturale.*
- *redactarea unui text reflexiv scurt despre rolul limbii materne în identitatea personală.*
- *participarea la o activitate interculturală simplă (ex.: afiș tematic, poster, mini-expoziție) care promovează toleranța și respectul.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Clasa a IX-a

Domenii de conținut	Conținuturi trunchi comun	Conținuturi- curriculum de specialitate
1.1. Comunicare orală	<ul style="list-style-type: none"> • Fundamentele comunicării orale: emițător – mesaj – receptor – cod – canal – context; tipuri de comunicare (formală / informală; verbală / nonverbală / paraverbală); funcțiile comunicării în interacțiunea cotidiană. • Exprimarea opiniilor și atitudinilor: formule de opinie, acord / dezacord; justificare simplă a punctului de vedere; exprimarea emoțiilor prin mijloace verbale și nonverbale. • Participarea la conversații și discuții: inițierea, menținerea și încheierea dialogului; conversații tematice despre școală, familie, tradiții, comunitate; mini-dezbateri și discuții ghidate; întrebări pentru clarificare și reformulare. • Registre, adecvare și etichetă conversațională: limbaj adecvat interlocutorului și situației; reguli de politețe (salut, adresare, mulțumire, scuză, felicitare); adecvarea limbajului la context școlar, familial, digital. • Mesaje orale – tipuri și funcții: relatare și descriere orală; argumentare simplă; prezentări scurte cu tematică culturală ucraineană. • Texte-suport și interacțiuni: dialoguri autentice, interviuri scurte, fragmente audio/video (povești, cântece, tradiții, reportaje); conversație cotidiană, discuție ghidată, mini-dezbateri, prezentare orală, activități de colaborare. <i>Observații: Activitățile vizează dezvoltarea comunicării în situații reale, folosind noțiuni de bază privind intenția, tonul și structura mesajului. Interacțiunile se construiesc gradual (dialog – conversație ghidată – mini-dezbateri), cu integrarea contextelor digitale. Nu se urmăresc modele retorice complexe.</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • Strategii de ascultare activă: contact vizual, gesturi de atenție, reformulare, clarificare. • Identificarea ideilor principale și secundare din enunțuri și discursuri orale. • Reacții adecvate la mesajul interlocutorului: acord, dezacord, completare, solicitare de explicații. • Semnale paraverbale: ton, intonație, ritm, volum, pauze. • Roluri de comunicare: emițător, receptor, mediator. • Tipuri de situații de comunicare: formală, informală, educațională, culturală. • Formule de adresare, salut și politețe în limba ucraineană. • Structurarea intervenției orale: introducere, dezvoltare, concluzie. • Claritatea și coerența exprimării: folosirea conectorilor logici și a marcatorelor discursivi. • Adaptarea vocabularului și a tonului la interlocutor, scop și context. • Tipuri de dialog: conversație cotidiană, interviu, discuție dirijată, dezbateri. • Tehnici de argumentare orală: formularea punctului de vedere, oferirea de exemple, contraargumentarea. • Reguli ale conversației: alternanța rolurilor, respectul față de opinia celuilalt, ascultarea fără întreruperi. • Strategii de gestionare a conflictelor de opinie prin comunicare constructivă. • Activități colaborative de vorbire: discuții în perechi, proiecte de grup, prezentări colective. • Analiza propriilor intervenții orale: claritate, coerență, expresivitate, atitudine. • Utilizarea feedbackului pentru îmbunătățirea performanței comunicative. • Elaborarea unui jurnal al vorbirii și ascultării active (autoobservare, progres, obiective personale). • Exerciții de recunoaștere și corectare a greșelilor de pronunție și intonație. • Atitudini și valori: respect, empatie, răbdare, spirit de cooperare, deschidere culturală
2.1. Scriere și redactare	<ul style="list-style-type: none"> • Funcțiile scrierii: transmiterea informației, descrierea unei situații, persoane sau tradiții, relatarea de evenimente, exprimarea unei opinii sau impresii, formularea de cereri și comunicări practice. • Etapele redactării: planificare (idei-cheie, schiță, structură), redactare (paragraf clar), revizuire (limbaj, coerență, ortografie), forma finală (claritate, organizare, lizibilitate). • Tipuri de texte scrise: texte funcționale (mesaj, e-mail, anunț, invitație, cerere), texte școlare 	<ul style="list-style-type: none"> • Elaborarea de texte coerente și coezive prin utilizarea conectorilor logici. • Utilizarea corectă a paragrafelor și a semnelor de punctuație pentru claritate și expresivitate. • Redactarea de texte funcționale (cerere, invitație, anunț, e-mail, jurnal, raport). • Redactarea de texte expresive (descriere, povestire, scrisoare, reflecție personală). • Folosirea mijloacelor artistice și a figurilor de stil pentru accentuarea expresivității.

Domenii de conținut	Conținuturi trunchi comun	Conținuturi- curriculum de specialitate
	<p>(compunere descriptivă / narativă, rezumat, caracterizare, comentariu scurt), texte argumentative simple (opinie + justificare), texte culturale (fișă de lectură, jurnal de lectură, prezentare culturală).</p> <ul style="list-style-type: none"> • Constituirea textului: conectori simpli (ordine, cauză–efect, opoziție), paragrafe logice, vocabular adecvat temei și contextului, coeziune prin reluări, pronume, marcatori temporali. • Norme de scriere: reguli de ortografie și punctuație de bază; despărțirea în silabe; scrierea corectă a cuvintelor uzuale și culturale; folosirea majusculei; formulări clare și precise. • Integrarea surselor în scriere: extragerea informațiilor din texte scurte, completarea tabelelor / listelor / hărților conceptuale, parafrază simplă, citare elementară (autor – titlu); texte-suport literare și nonliterare, modele de cerere, e-mail, fișă, jurnal, postare și comentariu digital. <p><i>Observații: Redactarea urmărește claritate, coerență și adecvare, fără eseuri complexe sau tehnici avansate. Activitățile includ modele, reorganizări și rescrieri adaptate nivelului funcțional</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • Exersarea limbajului conotativ și a tonului adecvat intenției comunicative. • Experimentarea unor registre stilistice variate (formal, familiar, poetic). • Transpunerea emoțiilor și atitudinilor personale prin limbaj scris creativ. • Revizuirea textului propriu pe baza criteriilor de claritate, corectitudine, concizie și coerență. • Corectarea greșelilor ortografice, gramaticale și de punctuație. • Reformularea expresiilor pentru îmbunătățirea stilului și a expresivității. • Utilizarea resurselor digitale și colaborative (blog, portofoliu, platforme educaționale) pentru redactarea și publicarea textelor.
<p>3.1. Lectură</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Strategii de lectură: lectură globală (tema generală și situația), lectură selectivă (informații relevante), lectură detaliată (indicii lingvistice și narrative), identificarea ideilor principale și secundare, hărți conceptuale pentru organizarea informației. • Tema, mesajul și intenția autorului: teme fundamentale (adolescență, familie, tradiție, iubire, natură), mesaj central (moral, emoțional, social), intenția autorului (a emoționa, a descrie, a provoca reflecție), public-țintă. • Elemente de analiză ale textelor: structură simplă (introducere – dezvoltare – final), personaje (roluri, trăsături explicite / implicite), spațiu, timp, conflict simplu, marcatori de coeziune, tonul textului. • Compararea informațiilor din surse diferite: text literar ↔ imagine / grafic / material video; asemănări și diferențe; mini-portofolii de comparații. • Analiza mesajelor media: scop comunicativ, mijloace vizuale și sonore, tehnici persuasive de bază, credibilitatea sursei. • Opinie personală argumentată: interpretare proprie, motive și exemple, conectori simpli, respectarea altor puncte de vedere. • Sinteze și rezumate scurte, extragerea elementelor esențiale, hărți de idei, diagrame Venn, mini-postere cu idei principale. <p><i>Observații: analiza vizează recunoașterea și descrierea, fără terminologie teoretică avansată; accent pe legătura text–elev–experiență.</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • Specificul comunicării scrise și orale. • Observarea structurii textului: introducere, cuprins, încheiere; paragrafe și organizare logică. • Analiza coeziunii și a coerenței (conectori, reluări, repetiții semnificative). • Studiarea mijloacelor lingvistico-stilistice (tropi, figuri de stil, nivel lexical, registru, ritm, punctuație expresivă) și efectele lor asupra cititorului. • Compararea diferitelor tipuri de texte (narativ, descriptiv, argumentativ) pentru a identifica particularități de structură și expresivitate. • Recunoașterea genurilor și speciilor literare ucrainene (liric-poezia, imnul, elegia; epic – povestea, povestirea, nuvela, romanul; lirico-epic – fabula, balada, poemul; dramatic – tragedia și comedia). • Identificarea și analiza elementelor de versificație: rimă, ritm, măsură, strofa • Identificarea temei, motivelor, ideilor principale și secundare din texte. • Observarea structurii narrative și compoziționale (expozițiune, desfășurarea acțiunii, deznodământ). • Încadrarea operei în curentul literar din care face parte (romantism, realism, simbolism, modernism, expresionism s.a.) • Recunoașterea personajelor, a conflictului și a rolului acestora în construcția sensului. • Analiza textelor complete (mai scurte: poezie, proză scurtă) și/ sau a fragmentelor din opere integrale (roman pentru adolescenți, dramă). • Epica: temă, perspectivă narativă.

Domenii de conținut	Conținuturi trunchi comun	Conținuturi- curriculum de specialitate
		<ul style="list-style-type: none"> • Dramatica: structură, temă, analiza scenelor. • Lirica: temă, formă, structură, mijloace retorice (comparație, personificare, enumerare, repetiție, hiperbolă, metaforă), eul liric/naratorul. • Texte nonliterare: tip, structură, fir logic, construcție lingvistică. • Identificarea surselor de informare relevante în limba ucraineană (articole, știri, materiale audio/video). • Compararea și evaluarea informațiilor din surse multiple pentru a detecta opinii, fapte și prejudecăți. • Analizarea mesajelor media pentru a recunoaște intențiile autorului și tehnicile persuasive folosite. • Formularea de opinii proprii pe baza informațiilor colectate, cu argumentare logică și coerentă. • Exersarea exprimării critice prin comentarii, rezumate, prezentări sau postări digitale privind subiecte din media.
4.1. Elemente de construcție a comunicării	<ul style="list-style-type: none"> • Norme de ortografie și punctuație (nivel funcțional): scrierea corectă a vocalelor și consoanelor specifice limbii ucrainene; utilizarea semnelor de punctuație în propoziții simple; scrierea corectă a numelor proprii, sărbătorilor, toponimelor; despărțirea în silabe; folosirea apostrofului și a semnelor speciale. • Structuri morfologice și sintactice de bază: părți de vorbire uzuale; acorduri fundamentale; timpuri verbale de bază; propoziția simplă și funcțiile principale; fraze scurte cu conectori simpli. • Coeziune și coerență: conectori de bază (ordine, cauză–efect, opoziție); reluarea informației prin pronume și sinonime; organizarea paragrafului (idee principală + detalii); secvențialitate logică în texte scurte. Resurse lexicale și semantice: sinonime, antonime, cuvinte polisemantice, expresii idiomatice și cuvinte afective; diferențierea sensului literal / figurat; utilizarea adecvată a neologismelor. • Mijloace stilistice uzuale: metafora simplă, comparația, personificarea, epitelele afective, rolul expresiv al repetiției. • Planificarea – redactarea – revizuirea textului și integrarea informațiilor din surse variate (text, imagine, audio). <p><i>Observații: nivel funcțional, orientat spre folosirea corectă a limbii în situații reale, fără terminologie lingvistică avansată.</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • Sunetele limbii ucrainene: vocale, consoane–clasificare și pronunție corectă. • Accentul și intonația – rolul lor în comunicarea orală. • Fenomene fonetice: asimilarea, palatalizarea, alternanțele fonetice de bază. • Ortoepie: respectarea normelor de pronunție în vorbirea curentă și în lectura expresivă. • Relația dintre sunet și literă; corectitudinea fonematică și ortografică a mesajelor orale și scrise. • Părțile de vorbire: substantive, adjective, verbe, pronume, adverbe, prepoziții, conjuncții, interjecții – recunoaștere și utilizare corectă • Tipuri de cuvinte după origine (autohtone, împrumuturi, regionalisme, neologisme). • Formarea cuvintelor: prefixare, sufixare, compunere. • Polisemie, sinonimie, antonimie, omonimie – utilizare contextuală corectă. • Selectarea vocabularului adecvat intenției comunicative și registrului stilistic. • Îmbogățirea expresivității prin utilizarea expresiilor frazeologice și a proverbelor ucrainene.
5.1. Elemente de interculturalitate	<ul style="list-style-type: none"> • Elemente culturale, istorice și sociale reflectate în texte: repere culturale ucrainene (familie, tradiții, simboluri, spații culturale), valori și atitudini transmise prin folclor, literatură și texte nonliterare; elemente de patrimoniu (рушник, хата, калина, Десна, козацтво); legătura tradiție–identitate personală. 	<ul style="list-style-type: none"> • Implicarea elevilor în activități și proiecte culturale dedicate limbii, literaturii și tradițiilor ucrainene din Ucraina și România. • Organizarea și participarea la evenimente artistice (recitări, expoziții, concursuri culturale, spectacole).

Domenii de conținut	Conținuturi trunchi comun	Conținuturi- curriculum de specialitate
	<ul style="list-style-type: none"> • Comparații între teme și motive culturale: asemănări și diferențe între motive din literatura ucraineană și română/europeană (familia, copilăria, natura, eroismul); exemple din folclor ucrainean și românesc. • Identitate, perspectivă și puncte de vedere multiple: ton narativ și poziționarea autorului; comparații între perspectiva copilului, adultului, naratorului-observator; plasarea textelor în contextul comunității ucrainene din România. • Respect și deschidere față de diversitate: situații de diversitate etnică, lingvistică, religioasă; limbaj adecvat dialogului intercultural; empatie și valorizarea celorlalte culturi; rolul limbii materne în păstrarea identității. • Proiecte și produse culturale simple: prezentări despre tradiții ucrainene; mini-expoziții de simboluri; pagini de blog sau postări despre sărbători; podcasturi scurte despre obiceiuri de familie; explorarea patrimoniului local și european; utilizarea responsabilă a resurselor media pentru promovarea culturii. <p><i>Observații: nivel descriptiv și aplicat; accent pe identificare, observare, comparație simplă și reflecție personală.</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • Explorarea manifestărilor culturale contemporane (muzică, artă vizuală, literatură modernă). • Promovarea inițiativelor culturale școlare în mediul digital sau comunitar. • Identificarea elementelor definitorii ale culturii ucrainene (folclor, literatură, arte, simboluri). • Analiza textelor, cântecelor și creațiilor artistice care reflectă identitatea culturală ucraineană. • Lectura comparativă a unor texte literare ucrainene și române sau din literatura universală pentru evidențierea temelor, motivelor și valorilor comune (patriotism, libertate, iubire, natură, familie). • Crearea de materiale (texte, postere, eseuri) care promovează patrimoniul cultural ucrainean. • Explorarea valorilor umane și culturale comune diverselor comunități. • Promovarea comportamentelor de respect, empatie și toleranță în interacțiunile școlare. • Participarea la activități comune cu elevii altor etnii sau limbi. • Exersarea limbajului pozitiv și constructiv în situații interculturale. • Exprimarea sentimentului de apartenență la cultura ucraineană și la spațiul multicultural românesc. • Redactarea unor texte reflexive despre identitatea personală și valorile culturale proprii. • Autoevaluarea progresului în dezvoltarea competenței interculturale.

Conținuturi

Textele literare propuse pentru studiu provin atât din literatura clasică, cât și din literatura modernă, aparținând scriitorilor ucraineni din Ucraina și scriitorilor ucraineni din România. Se va asigura reprezentarea tuturor genurilor literare – liric, epic și dramatic – în vederea dezvoltării competențelor de receptare, interpretare și valorificare a diverselor forme de expresie artistică.

Pentru facilitarea înțelegerii și aprofundării conținutului artistic, anumite opere pot fi corelate cu ecranizările existente, disponibile pe platforme online (YouTube, prin linkuri incluse). Aceste resurse audiovizuale contribuie la formarea unei perspective interdisciplinare și la stimularea interesului pentru lectură.

Criterii de selecție a textelor:

- accesibilitatea conținutului în raport cu nivelul de dezvoltare intelectuală și culturală al elevilor;
- atractivitatea tematicii și a limbajului artistic;
- valoarea literară și estetică a textelor;
- varietatea autorilor și a curentelor literare reprezentate;
- echilibrul între volumul de lecturi propuse și timpul disponibil pe parcursul anului școlar.

Pe parcursul clasei a IX-a se vor studia, integral sau fragmentar, cel puțin doisprezece texte literare, selectate din toate cele trei genuri literare – epic, liric și dramatic – de preferință din epoci diferite și reprezentative pentru evoluția literaturii ucrainene și a literaturii ucrainene din România. Pentru fiecare temă propusă, se recomandă studierea a cel puțin două opere literare, cu posibilitatea extinderii, la alegerea profesorului. Profesorul are libertatea de a extinde numărul de texte propuse și de a include texte suplimentare cu caracter ilustrativ, în funcție de particularitățile colectivului de elevi. În cadrul temei „Înțelepciunea populară în creațiile folclorice ucrainene”, pot fi realizate comparații între folclorul ucrainean din Ucraina și cel al ucrainenilor din România, urmărindu-se asemănările și diferențele de tematică și expresie artistică.

1. Înțelepciunea populară în creațiile folclorice ucrainene

«Місяць на небі зіроньки сяють» <https://www.youtube.com/watch?v=sKIA1qjAEso>

«Цвіте терен, цвіте терен» <https://www.youtube.com/watch?v=7myqZuEFyhM>

«Ой під вешнею, під черешнею» <https://www.youtube.com/watch?v=k1yB73ok5IE>

«Ой на горі вогонь горить» <https://www.youtube.com/watch?v=nKtSTrfK0OA>

«Ой летіла стріла» <https://www.youtube.com/watch?v=yBR5c1H3OOW>

«Ой на горі та й жінці жнуть» Історична пісня

2. File de istorie și imaginea eroului național în literatura ucraineană

«Мій перший вірш написаний в окопі» Ліна Костенко

«Чорна Рада», Пантелеймон Куліш/ film «Чорна Рада»

<https://www.youtube.com/watch?v=ufHBXC5cPqA> (Телесеріал 1999)

«Кармелюк» Марко Вовчок

„Інтернат” Сергій Жадан

«De libertate» Григорій Сковорода

3. Idealurile tinereții și experiența iubirii

«Мені тринадцятий минало» - Тарас Г. Шевченко

«Причинна» - Тарас Г. Шевченко

«Тополя» - Тарас Г. Шевченко

«Наталка Полтавка», Іван Котляревський/ film «Наталка Полтавка», (1978)

https://www.youtube.com/watch?v=JFII3_BuUS8

«Чого являєшся мені?» - Іван Франко

«Коли потяг у даль загуркоче» - Володимир Сосюра

«Рибалка» Петро Гулак-Артемівський

«Бригантіна» - Олесь Гончар/ film «Смужка нескошених диких квітів» (1979)

<https://www.youtube.com/watch?v=nLeZy3n5sks&t=4764s>

4. Valorile familiale în raport cu societatea

«Кайдашева сім'я» Іван Нечуй-Левицький/ film «Кайдашева сім'я» (1993)

<https://www.youtube.com/watch?v=N1OI-nmOUM&t=805s>

«Маруся» Григорій Квітка-Основ'яненко

«Садок вишневий коло хати» Тарас Г. Шевченко

«Сватання на Гончарівці» Григорій Квітка-Основ'яненко

«Бджола та Шершень», Григорій Сковорода

Вистава <https://www.youtube.com/watch?v=dbSm3J12Oys>

«Сто тисяч» Іван Карпенко-Карий/ film «Сто тисяч» (1958)

<https://www.youtube.com/watch?v=Vm8h6vadvpk&t=282s>

«Сліпий та зрячий» - Григорій Сковорода

«Мій дім» Михайло Волощук

«Прозичений кіт», «Гвавт» - Михайло Михайлюк

«Наказ матері» - Михайло Волощук

«Спасибі» - Іван Ковач

«Рушничок що від мами» - Іван Арделіян

5. Natura ca sursă de inspirație și simbol al sufletului ucrainean

«Пісня про рушник» Андрій Малишко

«Білі акації» Володимир СоАсюра

«Лісова пісня» Леся Українка/ film «Лісова пісня» (1981) <https://www.youtube.com/watch?v=z8pRPVrTjLE>

«Ви знаєте, як липа шелестить?» Павло Тичина

«Зачарована Десна» Олександр Довженко/ film «Зачарована Десна» (1964)

<https://www.youtube.com/watch?v=2Zi71IvGuPw>

6. Dialog intercultural – valori comune în literatura ucraineană și literatura română

Studiu comparativ: «Заповіт» Тарас Шевченко

«Mai am un singur dor» Mihai Eminescu (traducere în limba ucraineană)

Studiu comparativ: «Гей, рум'яні мої небокраї ...» Володимир Сосюра

«Oaspeții primăverii» Vasile Alecsandri (traducere în limba ucraineană)

Texte nonliterare

Temele propuse sunt formulate astfel încât să dezvolte competențe de înțelegere, analiză critică, exprimare argumentativă și reflecție interculturală.

1. Comunicarea și identitatea personală

Analiza textelor nonliterare (articole, interviuri, bloguri) care evidențiază importanța limbii și comunicării în formarea personalității.

2. Mass-media și influența asupra societății

Studierea modului în care presa, rețelele sociale și publicitatea formează opinii și comportamente.

3. Tineretul și valorile contemporane

Interpretarea textelor argumentative, jurnalistice sau eseistice despre idealurile tinereții, educație, prietenie și responsabilitate socială.

4. Protecția mediului și responsabilitatea față de natură

Lectura și interpretarea articolelor de opinie, textelor informative și campaniilor ecologice.

5. Drepturile omului și libertatea de exprimare

Studierea textelor publicistice și civice care promovează toleranța, egalitatea și demnitatea umană.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

1. Авраменко, Олександр, *Українська мова- Теорія в таблицях для НМТ, ЗНО*, Edi-tura «Грамота», Kiev, 2023.
2. Авраменко, Олександр, Блажко, Марія, *Українська мова та література*, Editura «Грамота», Київ, 2022.
3. Бондаренко, Л. М. -*Уроки української мови: нові технології в навчанні*. Editura “Освіта”, 2017
4. Витвицька, Світлана, *Українська література – комплексна підготовка до ЗНО*, Editura «Підркчники і посібники», Ternopol, 2022
5. Глазова О.П., Дика Н.М., *Українська мова -підготовка до ЗНО*, Видавничий дім «Освіта», 2019.
6. Гончаренко, С. -*Сучасні методи навчання української мови у школі*. Editura „Молодь”, 2019.
7. Заболотний Олександр, Заболотний Віктор, *Правельне мовлення*, Editura «Літера», Київ, 2020
8. Золочевська, Н.В., *Українська література – зошит інтенсив*, Editura «Аксіо-ма», Кам’янець-Подільський, 2020
9. Кідещук, Іван, *Українська мова – посібник для IX-ого класу*, Editura RCR EDITORIAL, București, 2013
10. Коваль, Анна, Суржук, Тетяна, *Методика викладання української мови. Навчальний посібник*, Editura «Навчальна книга - Богдан», 2010
11. Коваль Г.П., Деркач Н.І, Наумчук М.М., *Методика викладання української мови*, Видавництво Астон, Тернопіль, 2011
12. Кочергіна, Н. Г. -*Методика навчання української мови*. Editura „Знання”, 2015.
13. Морар, О. -*Стандарти освіти в Україні: особливості викладання української мови*. Editura „Освіта”, 2020.
14. Оришин, Раїса, Залюбовська Людміла, *Українська література, 9 клас*, Editura «Підркчники і посібники», Ternopol, 2021,
15. Олексієнко, Л.П., *Українська література –підготовка до ЗНО*, Editura «Освіта», Kiev, 2022
16. Починок, Юлія, *Методика викладання української літератури у світовому контексті. 5-11 класи*", Editura «Навчальна книга - Богдан», 2020
17. Пультер, Станіслав, Лісовський, Антон, *Методика викладання української літератури*, , Editura «Підркчники і посібники», Ternopol, 2011
18. Радченко, О.І., Орлова, О.М., Орлова, *Українська література – ДПА+ЗНО*, Editura «Літера», Kiev, 2020
19. Сокол, Т. В. -*Педагогічні аспекти викладання української мови*. Editura „Педагогіка”, 2016
20. Шевченко, О. В. -*Культура мовлення і стилістика української мови*. Editura „Наукова думка”, 2018.

<https://dovidka.biz.ua>

<https://zno.if.ua/?p=6481>

<https://www.ukrlib.com.ua>

<https://www.ukrtvory.com.ua>

<https://naurok.com.ua>

<https://vseosvita.ua>

<https://lms.e-school.net.ua>

<https://www.schoollife.org.ua>

<https://filologukraine.ucoz.ua>

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Grad didactic/ Titlu științific	Instituție de apartenență, localitate, județ
CRAINICIUC ANTONETA CORNELIA	Prof., grad didactic I	Colegiul Tehnic „Lațcu Vodă” Siret, Suceava
COVACI ANA-MARIA	Prof., grad didactic I	Inspectoratul Școlar Județean Maramureș
MANZUR VIOLETA	Prof., grad didactic I	Liceul Teoretic „Iulia Hașdeu” Lugoj, Timiș
KRAUCSUK MIHAELA	Prof., grad didactic I	Liceul Pedagogic „Taras Șevcenko” – Sighetu Marmației, Maramureș
SAUCIUC ILIE	Prof., grad didactic I	Inspectoratul Școlar Județean Suceava
MARTINEAC DELIA MIHAELA	Prof., grad didactic I	Colegiul Național „Mihai Eminescu” Suceava
SZABO-CONDREI MARIA	Prof., grad didactic I	Inspectoratul Școlar Județean Timiș
STIUBIANU ANCA MARIANA	Prof., grad didactic I	Școala Gimnazială Bălcăuți, Suceava
BOBIC LIVIA	Prof., grad didactic I	Școala Gimnazială Sacu, Caraș-Severin
BOBIC MIHAI	Prof., grad didactic I	Liceul Tehnologic "Decebal" Caraș-Severin
ȘTEFAN MARIA ⁽¹³⁾	Prof., grad didactic I	Școala Gimnazială Remeți, Maramureș ⁽¹⁴⁾

COORDONATORI/RESPONSABILI/CONSULTANȚI ȘTIINȚIFICI⁽¹⁵⁾

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență
BILICI MARIANA	Consilier, prof.	Ministerul Educației și Cercetării
NISTOR CONSTANTIN- CIPRIAN	Consilier, prof. Dr.	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare
BIVOLARU ALIONA	Conf. Univ. Dr.	Universitatea din București